

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๑๙๙
วันพฤหัสบดี ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายอภิชาติ สุทธิคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๓. นายนครชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๔. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๕. นางกัระณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๖. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๗. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๘. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๙. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. นายอัคร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปรกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	(ลาการประชุม)
๒. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเจษฎ์ โทณะวณิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสาวภัทรา เชื้ออรอด

๒. นางสาวรุติพร วิชัยธนพัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นางพรพิมล สัมฤทธิ์ผ่อง

๒. นายพัชโรดม ลิ้มปิษฐีเยียร

๓. นางสาวคณิงนิจ แซ่เฮง

๔. นางรัชณี รุจิขจรเดช

๕. นางสาวสุจิตตา มโหธร

ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง

ผู้อำนวยการฝ่ายวิเคราะห์การร่างกฎหมาย

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

ผู้ที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเชิญมาร่วมประชุม

๑. พันโท สดุดี ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม

ผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมือง

และการออกเสียงประชามติ

๒. นายนิทัศน์ ประทักษ์ใจ

ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการพรรคการเมือง

๓. นายอมร รัชตังกูร

ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบระบบบัญชีการเงิน

และทรัพย์สิน

๔. นายโชคดี ด้วงแป้น

พนักงานการเลือกตั้ง

๕. นายทรงยศ กนกวรรณจำรัส

พนักงานการเลือกตั้ง

๖. นายกิตติราช บุรณสิทธิเวช

นิติกร

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๑๙๘ วันพุธ ที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระเรื่องพิจารณา นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ แจ้งต่อที่ประชุมว่า ในการประชุมคณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้มีการพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

เรื่องหนึ่ง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้มีหนังสือเชิญคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นวิทยากรบรรยายให้กับเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา และในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา โดยนายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง รับหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายรวมสองวัน และได้ให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการประสานกับกรรมการอื่น ๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเพิ่มอีกหนึ่งคน

เรื่องที่สอง กรรมการปกครอง ได้มีหนังสือเชิญคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นวิทยากรบรรยายให้กับเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นวิทยากรแกนนำระดับอำเภอในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน ๔ ครั้ง ในหัวข้อ “การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในเนื้อหาและสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ” โดยมีรายละเอียดตามวันเวลาและสถานที่ที่จัดการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ครั้งที่หนึ่ง ในวันศุกร์ ที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ จังหวัด เชียงใหม่

ครั้งที่สอง ในวันศุกร์ ที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ จังหวัดสงขลา

ครั้งที่สาม ในวันศุกร์ ที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๐.๐๐ นาฬิกา ณ จังหวัดขอนแก่น

ครั้งที่สี่ ในวันศุกร์ ที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๙ กรุงเทพมหานคร ณ โรงแรมบางกอกพาเลส

ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะประสานงานกับกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการบรรยายดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง

จากนั้น ที่ประชุมได้พิจารณาเกี่ยวกับกรณีศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเรื่องพิจารณาที่ ๖/๒๕๕๙ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๙ เรื่องคณะรัฐมนตรีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๕ วรรคสอง กรณีการปรับปรุงคำปรารภของร่างรัฐธรรมนูญ ผลของคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญมีสาระสำคัญว่า การปรับปรุงคำปรารภของร่างรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น สามารถกระทำได้ และให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้มีหน้าที่ปรับปรุงคำปรารภของร่างรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ให้สมบูรณ์ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องนี้คณะรัฐมนตรียังไม่ได้มีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญทราบ จากกรณีดังกล่าวนี้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาดำเนินการปรับปรุงถ้อยคำคำปรารภ สรุปได้ดังนี้

ส่วนแรก คือ คำปรารภ ที่ปรากฏในบรรทัดที่หนึ่งและบรรทัดที่สอง คือ “ศุภมัสดุ
..... โดยกาลบริเฉท”

ส่วนที่สอง คือ การปรับใช้ถ้อยคำ ความว่า “พระบรมราชโองการ” หรือ “พระบรมราชปณิธาน” นั้น เดิมหากเป็นกรณีที่ยังไม่ได้มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก (coronation) ก็จะไม่สามารถใช้คำว่า “พระบรมราชโองการ” ได้ แต่เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับกรณีครั้งสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ การใช้ถ้อยคำดังที่ปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๘ ซึ่งได้ใช้ถ้อยคำ ความว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” และความว่า “พระบรมราชโองการ” เช่นกัน ดังนั้น จึงเห็นว่าอาจไม่ต้องปรับปรุงถ้อยคำส่วนนี้ในส่วนนี้

ส่วนที่สาม คือ การใช้ถ้อยคำเกี่ยวกับพระนามของ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร” รวมถึงพระนามของพระอัยกา นั้น จะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่การปรับปรุงถ้อยคำดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ หากแต่กระทำได้เพียงการเว้นว่างไว้ เพื่อให้ส่วนงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเป็นผู้มีหน้าที่ในการปรับปรุงถ้อยคำดังกล่าว ทั้งนี้ ถ้อยคำดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับช่วงเวลาที่จะนำความกราบบังคมทูลฯ ด้วย ซึ่งจะต้องเว้นว่างไว้เช่นเดียวกับความในบรรทัดที่หนึ่งและบรรทัดที่สองของคำปรารภ

ส่วนที่สี่ การบัญญัติพระนามาภิไธยในย่อหน้าที่สองของคำปรารภ อาจเขียนได้สองลักษณะ คือ ลักษณะที่ ๑ แบบการลำดับญาติ และลักษณะที่ ๒ แบบไม่ลำดับญาติ ส่วนจะใช้ลักษณะใดจะพิจารณาในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในการประชุมคณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้มีการประชุมและหารือกันเกี่ยวกับเงื่อนไขของการปรับปรุงถ้อยคำในคำปรารภว่า คณะกรรมการจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ สำหรับการปรับปรุงถ้อยคำเป็นอย่างไรมีประเด็นการพิจารณา ดังนี้

๑. วันและเวลาในการปรับปรุงแก้ไขศุภมัสดุ จะต้องเว้นไว้พิจารณาในภายหลัง เพราะต้องมีลำดับการโปรดเกล้าฯ ลงมาเสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้

๒. การปรับปรุงถ้อยคำเกี่ยวกับพระนามาภิไธย ซึ่งมีการหารือในที่ประชุมแล้วว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการปรับปรุงถ้อยคำคำปรารภในส่วนนี้

๓. การบัญญัติพระนามาภิไธย ซึ่งเดิมตามร่างรัฐธรรมนูญนี้ใช้การเขียนในลักษณะแบบการลำดับญาติ เพื่อเป็นการกล่าวถึงพระเกียรติประวัติของสมเด็จพระบรมปิตุลาธิราช หากจะดำเนินการบัญญัติไว้ก็ควรดำเนินการให้ถูกต้อง และจะได้มีการพิจารณาในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

ประธานกรรมการได้มอบหมายให้นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง เป็นผู้จัดทำร่างคำปรารภตามแนวทางที่ที่ประชุมได้หารือกัน โดยส่วนของการปรับปรุงถ้อยคำเกี่ยวกับพระนามาภิไธยให้เขียนลักษณะแบบไม่ลำดับญาติ

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีลักษณะพิเศษ คือ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นช่วงเวลาเชื่อมโยงระหว่างสองรัชกาล จึงควรที่จะกำหนดพระนามาภิไธยแบบลำดับญาติ โดยระบุพระเกียรติยศทั้งสามพระองค์ ได้แก่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ และพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระบรมพิตุลาธิราชด้วย

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า คณะอนุกรรมการเห็นว่าต้องมีการเว้นช่องว่างในส่วนชื่อของนายกรัฐมนตรีผู้รับสนองพระบรมราชโองการเอาไว้ท้ายร่างรัฐธรรมนูญด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาได้มีการเว้นช่องว่างผู้รับสนองพระบรมราชโองการไว้ก่อน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องพิจารณาที่ ๖/๒๕๕๙ ตอนหนึ่งที่ว่า “เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น...” นั้น เห็นว่าการแก้ไขในลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงระหว่างรัชกาลอันเป็นการสะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้นได้มาก ประชาชนก็ไม่น่าจะขัดข้องแต่อย่างใด

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากจะมีการปรับปรุงถ้อยคำในลักษณะข้างต้น ต้องมีการแก้ไขคำปรารภในส่วนสาระสำคัญทั้งหมด ซึ่งกระทำได้ยากและอาจถูกบุคคลบางกลุ่มยกขึ้นอ้างว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความที่มีได้ผ่านการออกเสียงประชามติ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า สามารถเพิ่มข้อความเกี่ยวกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงระหว่างรัชกาล หลังจากความว่า “...ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่านายกรัฐมนตรีได้นำความกราบบังคมทูลว่า...” ของคำปรารภได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากมีการปรับปรุงถ้อยคำเช่นนั้นอาจทำให้มีความขัดแย้งกับข้อความที่กล่าวถึงการดำเนินการของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาในช่วงแรกก่อนเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะหาจุดเชื่อมโยงได้ยาก

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า จากข้อความของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ว่า “...ให้ปรับปรุงคำปรารภของร่างรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น...” นั้น น่าจะหมายถึงการแก้ไขพระนามาภิไธย และการแก้ไขความในส่วนที่ว่า “นับแต่สมเด็จพระบรมพิตุลาธิราช...” เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงเหตุการณ์อื่น ๆ มิฉะนั้น อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อสาระสำคัญในส่วนอื่นรวมถึงอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาก็ได้

- การปรับปรุงถ้อยคำในคำปรารภของร่างรัฐธรรมนูญต้องปรับปรุงถ้อยคำด้วยความระมัดระวัง มิฉะนั้น อาจเกิดปัญหาข้อกฎหมายได้ว่าเป็นการปรับปรุงถ้อยคำที่แตกต่างไปจากข้อความที่ผ่านการออกเสียงประชามติในสาระสำคัญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากเหตุการณ์สวรรคตของรัชกาลที่ ๙ เกิดขึ้นในระหว่างที่ยังมิได้มีการส่งร่างรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย คงต้องเขียนคำปรารภของร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ โดยมีการกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับรัชกาลที่ ๙ โดยละเอียด แต่เนื่องจากคณะกรรมการได้ส่งร่างรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ แล้ว จึงต้องคงสาระสำคัญไว้เช่นเดิม ส่วนเรื่องลำดับชั้นพระบรมวงศานุวงศ์นั้น พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์น่าจะมีพระประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังนั้น ควรระบุเพียงพระนามาภิไธยของรัชกาลที่ ๗ เพื่อให้เป็นหน้าที่ของ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้กำหนดข้อความที่ถูกต้องก่อนที่จะนำความกราบบังคมทูลฯ โดยท้ายที่สุดจะมีการระบุไว้หรือไม่ก็สุดแล้วแต่พระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ ประธานกรรมการได้สอบถามเกี่ยวกับการใช้คำว่า “พระบรมราชโองการ” และ “พระบรมราชานุมัติ” ควรใช้ความใดจึงจะมีความถูกต้อง

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เมื่อศึกษาเทียบเคียงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๙ แล้วสามารถใช้ความดังกล่าวได้ แต่ความแตกต่างคือ ยังไม่สามารถใช้คำว่า “พระบาท” ขึ้นต้นพระนามได้ ส่วนเรื่องการดำเนินการปรับปรุงคำปรารภให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนั้น คณะรัฐมนตรีน่าจะแจ้งผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในวันอังคาร ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ นี้

จากนั้น ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้นำไปปรับปรุงตามความเห็นของที่ประชุมต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว โดยเริ่มพิจารณาตั้งแต่ร่างมาตรา ๓๓ เป็นต้นไป สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

มาตรา ๓๓

“มาตรา ๓๓ มติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนเห็นว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่มีลักษณะที่ไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิร้องขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิจารณาวินิจฉัย

ถ้าศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับดังกล่าวเป็นอันยกเลิกไป”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ร่างมาตรา ๓๓ เป็นหลักการเดียวกันกับหลักการของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช่หรือไม่

นายพิชโรดม ลิ้มปิยะเชิฐียร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า หลักการของร่างมาตรา ๓๓ มีบางส่วนนำมาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีการกำหนดกลุ่มบุคคลที่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบมติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองไว้สามกลุ่ม คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมือง แต่ตามร่างมาตรา ๓๓ กำหนดไว้ให้เฉพาะสมาชิกพรรคการเมืองเท่านั้นที่มีสิทธิร้องขอ เนื่องจากเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอยู่แล้ว

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า กรณีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะยื่นคำร้องขอให้ตรวจสอบมติพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมืองนั้น อาจกำหนดให้มีจำนวนน้อยกว่าจำนวนสมาชิกพรรคการเมือง สำหรับกรณีกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่จะยื่นคำร้องนั้น อาจไม่มีความจำเป็นต้องมีการกำหนดไว้ก็ได้ เนื่องจากมติของพรรคการเมืองมักจะเกิดจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองอยู่แล้ว

แต่กรณีสมาชิกพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีการกำหนดให้มีสิทธิร้องขอต่อศาลได้ เนื่องจากเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากมติพรรคการเมือง

นายเกียรติชัย ฤ นคร กรรมการ ในฐานะรองประธานอนุกรรมการศึกษาและจัดทำข้อเสนอและประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในการประชุม คณะอนุกรรมการ มีอนุกรรมการเห็นว่าควรกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยมติพรรคการเมืองได้ด้วย ส่วนจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่จะมีสิทธิร้องขอนั้น คณะอนุกรรมการมีความเห็นเบื้องต้นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพียงหนึ่งคนที่เห็นว่าตนได้รับผลกระทบจากมติพรรคการเมืองควรมีสิทธิร้องขอ การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองไว้ว่าต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นการกำหนดที่มากเกินไป และการที่ร่างมาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนั้น คณะอนุกรรมการเห็นว่าควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยน่าจะมีความเหมาะสมกว่า

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ในการประชุมครั้งที่ผ่านมา ที่ประชุมได้มีการแก้ไขความในร่างมาตรา ๑๖ โดยกำหนดให้พรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยแล้ว

- สาเหตุที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ผู้ที่มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น กรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมือง เนื่องจากขณะนั้นผู้ร่างเห็นว่ามติพรรคการเมืองที่เกิดจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองอาจมีการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไปออกเสียงลงมติในสภาเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องการ ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงควรมีสิทธิร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ต่างหากจากกรรมการบริหารพรรคการเมือง หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่ามติพรรคการเมืองนั้นขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนกรณีกรรมการบริหารพรรคการเมืองก็อาจเกิดปัญหาในกรณีที่จำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมืองข้างมากเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย และมีกรรมการอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วเกิดเหตุการณ์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีมติพรรคการเมืองบางอย่างที่ไม่สมควรขึ้น จึงกำหนดให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองมีสิทธิร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วย เพราะอาจมีการขัดกันระหว่างกรรมการบริหารพรรคการเมืองกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในกรณีสุดท้ายทั้งกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจร่วมกันมีมติพรรคการเมืองที่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคการเมืองมีสิทธิร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญได้อีกกรณีหนึ่งด้วย

- ความในวรรคสามที่ว่า “...ให้หมดหรือข้อบังคับดังกล่าวเป็นอันยกเลิกไป” ผลในทางกฎหมายคือไม่มีมติหรือข้อบังคับนั้นอยู่แล้วใช่หรือไม่ และให้มีผลนับแต่เมื่อใด

ประธานกรรมการกล่าวว่า ผลของการยกเลิกมติหรือข้อบังคับนั้น จะมีผลเริ่มตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แต่ถ้าจะให้ผลโมฆะมาแต่ต้นก็ต้องเขียนความในร่างมาตรา ๓๓ อีกลักษณะหนึ่ง และต้องพิจารณาว่าตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างไร

นายพัชโรดม ลิ้มปิยะธีร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า บทบัญญัติของ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดว่า “...ให้มติหรือข้อบังคับดังกล่าวนี้เป็นอันยกเลิกไป” แต่ไม่ได้กำหนดว่าผลของการยกเลิกมติหรือข้อบังคับจะให้มีผลเมื่อใดและมีกระบวนการอย่างไรต่อไป

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยมติของพรรคการเมืองได้ เนื่องจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องการบริหารพรรคการเมืองด้วย ดังนั้น หากมีกรณีที่ข้อบังคับพรรคการเมืองไม่ชอบก็ควรกำหนดให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองมีสิทธิร้องขอด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยนั้น อาจใช้สิทธิในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงหนึ่งคนก็มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ แต่ถ้ามิได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ก็ยังมีฐานะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองสามารถไปเข้าชื่อร่วมกับสมาชิกพรรคการเมืองคนอื่นเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ ซึ่งตามปกติมติพรรคการเมืองมักจะเกิดจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองและเสนอแก้ไขความในมาตรา ๓๓ วรรคสอง และวรรคสาม ความเป็นดังนี้

“ในกรณีที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นคนใดคนหนึ่ง เห็นว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่มีลักษณะที่ไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิร้องขอให้ศาลปกครองสูงสุดรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ถ้าศาลปกครองสูงสุดรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะขัดต่อสถาพและตวรปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตวรรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งกับหลักตวรที่สวทแห่งตวรปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้มติหรือข้อบังคับดังกล่าวเป็นอันยกเลิกไป”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งถูกลบมติให้ออกจากพรรคการเมืองเนื่องจากไม่ปฏิบัติตามมติพรรคการเมือง ในช่วงระยะเวลา นับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจนถึงวันที่ศาลมีคำวินิจฉัยว่ามติพรรคการเมืองที่ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเป็นมติที่ชอบหรือไม่ชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนดังกล่าวจะยังมีสถานะของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างไร

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในมาตรา ๓๓ วรรคสาม เป็นดังนี้

ถ้าศาลปกครองสูงสุดรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะขัดต่อสถาพและตวรปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตวรรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งกับหลักตวรที่สวทแห่งตวรปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ขมติหรือข้อบังคับดังกล่าวไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งเพิกถอนหรือข้อบังคับดังกล่าว โดยจะให้ผลมาแต่ต้นหรือมีผลนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยก็ได้”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในทางปฏิบัติโดยส่วนมากจะเป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับมติของพรรคการเมือง เช่น ในสมัยที่นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี ก็เคยมีการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในลักษณะเช่นนี้ นอกจากนี้ มีหนังสือพิมพ์บางฉบับไม่ทราบว่สิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนี้ มีการกำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จึงไปเสนอข่าวว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตัดสิทธินี้ออกไป

- สมาชิกพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองนั้นเป็นจำนวนเสียงข้างน้อยของสมาชิกพรรคการเมือง

- กรณีที่มีการกำหนดให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น เป็นการคุ้มครองเสียงข้างน้อยของกรรมการบริหารพรรคการเมืองในกรณีที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะหากเกิดกรณีที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม ไม่เห็นด้วยกับมติพรรคการเมืองที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนเกินกึ่งหนึ่งซึ่งเป็นเสียงข้างมากมีมตินั้น กรรมการบริหารพรรคการเมืองเสียงข้างน้อยจะต้องไปรวบรวมสมาชิกพรรคการเมืองให้เข้าชื่อรวมกันให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนจึงจะมีสิทธิร้องขอ ส่วนการที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงหนึ่งคนมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ตามร่างมาตรา ๓๓ นั้น มีข้อสังเกตว่าการกำหนดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงหนึ่งคนนั้น เป็นการกำหนดที่น้อยเกินไปหรือไม่ หากนำไปใช้กับพรรคการเมืองขนาดใหญ่ ทั้งนี้ เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาของการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยมีเจตนาให้เกิดความวุ่นวายขึ้นภายในพรรคการเมืองก็ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากเห็นว่าความเป็นอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งมีคุณค่ามากก็ควรกำหนดไว้ตามร่างมาตรา ๓๓ ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงหนึ่งคนก็มีสิทธิร้องขอได้ ส่วนปัญหาว่าอาจทำให้มีการร้องขอบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนนั้นก็อาจถูกพรรคการเมืองนั้นลงมติให้ออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ประเด็นนี้อาจส่งผลให้เกิดปัญหาของการเข้าเป็นพรรคร่วมรัฐบาลหรือออกจากการร่วมเป็นพรรคร่วมรัฐบาล

ประธานกรรมการกล่าวว่า กรณีข้างต้นไม่น่าก่อให้เกิดผลอันใดกับมติที่มีการลงมติไปแล้ว แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยเพิกถอนมติของพรรคการเมืองให้มีผลย้อนหลัง แต่คะแนนเสียงก็ยังคงอยู่เช่นเดิม หรือในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติของพรรคการเมืองนั้นชอบแล้วก็เช่นกัน ซึ่งเป็นเรื่องภายในพรรคการเมือง ดังนั้น จึงควรกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงคนหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรกำหนดให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีสิทธิร้องขอด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองเสียงข้างน้อย โดยไม่ต้องไปรวบรวมรายชื่อสมาชิกพรรคการเมืองได้จำนวนหนึ่งร้อยคน แม้ว่ากรรมการบริหารพรรคการเมืองบางคนอาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและใช้สิทธิในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ก็ตาม แต่ก็อาจมีบางกรณีที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า มติของพรรคการเมืองส่วนใหญ่มักจะเกิดจากกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั่นเอง หากกรรมการบริหารพรรคการเมืองคนใดไม่เห็นด้วยก็สามารถลาออกจากการเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองคนใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยก็ใช้สิทธิในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๓ มติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นคนใดคนหนึ่ง เห็นว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่มีลักษณะที่ไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิร้องขอให้ศาลปกครองสูงสุดรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ถ้าศาลปกครองสูงสุดรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะขัดต่อสททนะและทททปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งต่บทบัญญัติที่รัฐธรรมนูญแห่งทททรัฐธรรมนูญประกอบพระราชบัญญัติอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้มติหรือข้อบังคับดังกล่าวเป็นอันยกเลิกไป”

มาตรา ๓๔

“มาตรา ๓๔ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือรายการตามมาตรา ๑๑ วรรคสาม (๔) ที่จดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๖ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือรู้เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะยังไม่มีผลจนกว่านายทะเบียนจะได้รับการแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การแก้ไขรายการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการสอบถามว่า หากไม่ปฏิบัติตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสามของร่างมาตรานี้ จะมีสภาพบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

นายพัชโรดม ลิ้มปิษฐีธร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ได้มีการกำหนดบทลงโทษในร่างมาตรา ๔๖ แล้ว

- มีกรรมการสอบถามว่า ผลของการเปลี่ยนแปลงตามความในวรรคหนึ่งจะมีผลเมื่อวันที่ นายทะเบียนได้รับการแจ้งหรือวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และในกรณีที่นายทะเบียนได้รับแจ้งการเปลี่ยนแปลงจากหัวหน้าพรรคการเมืองแล้ว แต่นายทะเบียนไม่รีบดำเนินการให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา กรณีดังกล่าวควรจะกำหนดโทษแก่นายทะเบียนไว้หรือไม่อย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงตามความในวรรคหนึ่งจะมีผลในวันที่นายทะเบียนได้รับการแจ้ง เนื่องจากการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นหน้าที่ของนายทะเบียน ส่วนเรื่องที่นายทะเบียนไม่รีบดำเนินการเพื่อให้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น อาจกำหนดโทษไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ได้

- มีกรรมการสอบถามว่า การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองตามความในวรรคหนึ่ง มีกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า กระบวนการหรือขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงตามความในวรรคหนึ่งได้กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๓๐ ว่าให้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง สำหรับกรณีที่กำหนดให้

หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงโดยมีหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนนั้น กรณีดังกล่าวหัวหน้าพรรคการเมืองสามารถแจ้งการเปลี่ยนแปลงบนระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่

นายพัชโรดม ลิ้มปิษฐีเยร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า เรื่องการแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถแจ้งบนระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ ที่ประชุมได้กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๘ ว่า การใดที่บัญญัติไว้ให้มีการแจ้ง ยื่นหรือส่งหนังสือหรือเอกสารใด ถ้าได้ดำเนินการบนระบบอิเล็กทรอนิกส์ ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการโดยชอบแล้ว

ประธานกรรมการกล่าวว่า เพื่อให้มีความชัดเจนจึงควรเพิ่มหลักการเกี่ยวกับการใดที่กำหนดไว้ให้มีการแจ้งเป็นหนังสือสามารถแจ้งในระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๘ ด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๓๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๔ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือรายการตามมาตรา ๑๑ วรรคสาม (๔) ที่จดทะเบียนไว้กับนายทะเบียนหรือรายละเอียดที่แจ้งไว้**ในหนังสือ**ตามมาตรา ๓๖ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือรู้เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะยังไม่มียกเว้นกว่านายทะเบียนจะได้รับการแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การแก้ไขรายการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๕

“มาตรา ๓๕ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองเพื่ออนุมัติภายในเดือนเมษายนของทุกปี ทั้งนี้ ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีรายการตามที่นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

พรรคการเมืองใดที่จดทะเบียนยังไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องดำเนินการตามวรรคหนึ่งสำหรับปีนั้น

รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองซึ่งที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติแล้วตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติ และให้นายทะเบียนเผยแพร่ให้ประชาชนทราบทางระบบอิเล็กทรอนิกส์”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการสอบถามว่า หากหัวหน้าพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสาม มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตามไว้อย่างไร

นายพัชโรดม ลิ้มปิษฐีเยร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ยังไม่ได้กำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า มาตรา ๘๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้พรรคการเมืองใดที่ไม่ดำเนินการจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี จะถูกยุบพรรคการเมือง แต่ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ ไม่ได้กำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้แต่อย่างใด

ประธานกรรมการกล่าวว่า ให้กำหนดบทลงโทษสำหรับหัวหน้าพรรคการเมืองที่ไม่ปฏิบัติตามความในร่างมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่งและวรรคสาม ด้วย

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ความในวรรคสาม ความว่า “ให้นายทะเบียนเผยแพร่ให้ประชาชนทราบทางระบบอิเล็กทรอนิกส์” ที่ประชุมได้มีมติตัดความดังกล่าวออกแล้ว โดยนำหลักการนี้ไปกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๘

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๕ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองเพื่ออนุมัติภายในเดือนเมษายนของทุกปี ทั้งนี้ ในรายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีรายการตามที่ ~~นายทะเบียนโดยคณะกรรมการ~~ ~~ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง~~ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

พรรคการเมืองใดที่จดทะเบียนยังไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องดำเนินการตามวรรคหนึ่งสำหรับปีนั้น

รายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองซึ่งที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติแล้วตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติ และให้นายทะเบียนเผยแพร่ให้ประชาชนทราบทางระบบอิเล็กทรอนิกส์”

มาตรา ๓๖

“มาตรา ๓๖ การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าสองร้อยคนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสาขาพรรคการเมืองที่จัดตั้ง และให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น

หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดและอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้ง รายชื่อคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง หน้าที่ อำนาจ และวิธีการบริหารและการดำเนินการของสาขาพรรคการเมือง

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว ให้พรรคการเมืองประกาศให้ประชาชนทราบ พร้อมทั้งแจ้งรายชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของผู้บริหารสาขาพรรคการเมืองนั้นด้วย

กรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้บริหารพรรค ทั้งนี้ จำนวน การได้มา การดำรงตำแหน่งและวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การบริหารและวิธีการบริหาร หน้าที่และอำนาจ ของคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ให้นำความในวรรคสองและวรรคสาม มาใช้กับการเปลี่ยนแปลงสาขาพรรคการเมืองและกรรมการสาขาพรรคการเมืองด้วยโดยอนุโลม และต้องแจ้งให้ประชาชนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เปลี่ยนแปลง

ให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมืองไม่แจ้งการจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า เหตุใดจึงกำหนดให้ต้องแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้นายทะเบียนรับทราบก่อนแล้วจึงประกาศให้ประชาชนทราบ และสอบถามผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การควบคุมการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองมีอย่างไร

นายโชคดี ด้วงแป้น พนักงานการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรา ๒๙ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ กำหนดให้ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมือง

ประธานกรรมการสอบถามเพิ่มเติมว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ กำหนดให้การตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น พรรคการเมืองต้องแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบก่อนจึงจะมีผลตามกฎหมายใช่หรือไม่

นายโชคดี ด้วงแป้น พนักงานการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ชี้แจงว่า ต้องแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบก่อน จึงจะทำให้การตั้งสาขาพรรคการเมืองมีผลตามกฎหมาย และเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งจะดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติกรรมการสาขาพรรคการเมืองต่อไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบคุณสมบัติกรรมการสาขาพรรคการเมืองเองนั้นไม่น่าจะเหมาะสม แต่ควรกำหนดให้พรรคการเมืองเป็นผู้ตรวจสอบ เนื่องจากได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ที่จะเป็นกรรมการสาขาพรรคการเมืองไว้แล้ว และหากกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบ หากมีความผิดพลาดของการตรวจสอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่แล้วจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบ ดังนั้น ควรกำหนดให้พรรคการเมืองต้องเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติกรรมการสาขาพรรคการเมืองเอง และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้รู้ว่าบุคคลใดขาดคุณสมบัติแต่ยังตั้งเป็นกรรมการสาขาพรรคการเมืองอีก และสอบถามเพิ่มเติมว่า ความในวรรคหกของร่างมาตรา ๓๖ ความว่า “ให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับกับกรณีที่พรรคการเมืองไม่แจ้งการจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงตามมาตรานี้ด้วยโดยอนุโลม” มีหมายความว่าอย่างไร

นายพัชโรดม ลิ้มปิษฐีธร อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า เหตุที่ยังปรากฏถ้อยคำตามความในวรรคหกของร่างมาตรา ๓๖ อยู่ นั้น เนื่องจากในชั้นการยกร่างวรรคหกได้กำหนดให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๓๔ ใช้บังคับด้วย แต่เนื่องจากที่ประชุมได้มีการแก้ไขความในร่างมาตรา ๓๔ แล้ว ดังนั้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน เห็นควรตัดความในวรรคหกของมาตรา ๓๖ ออก

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตดังนี้ว่า เหตุใดความในวรรคสองจึงกำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองต้องแจ้งหน้าที่ อำนาจ และวิธีการบริหารและการดำเนินการของสาขาพรรคการเมืองให้นายทะเบียนด้วย ทั้งนี้ ถ้อยคำดังกล่าวได้กำหนดให้อยู่ในข้อบังคับพรรคการเมืองที่ต้องแจ้งให้นายทะเบียนอยู่แล้ว จึงเห็นควรตัดความว่า “หน้าที่ อำนาจและวิธีการบริหารและการดำเนินการ” ออก ความเป็นดังนี้ “...หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดและอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดง

ที่ตั้ง รายชื่อคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง **หน้าที่ อำนาจ และวิธีการบริหารและพรรคตัวแทนพรรค**ของสาขาพรรคการเมือง...”

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “การบริหารและวิธีการบริหาร” มีความหมายเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร หากความดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันก็ควรกำหนดความใดความหนึ่งก็เพียงพอ

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองควรเป็นเรื่องภายในของพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ควรกำหนดหลักเกณฑ์มากเกินไป ควรกำหนดเพียงว่าเมื่อมีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้ประชาชนทราบก็น่าจะเพียงพอ

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า เพื่อไม่เป็นการให้นายทะเบียนกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองมากเกินไป จึงควรกำหนดแต่เพียงว่าเมื่อพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามแบบที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น จึงเห็นควรตัดความว่า “ให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด” ออก ความเป็นดังนี้ “...หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง**ให้เขียนไปตามแบบที่พรรคฯเขียนกำหนด**และอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้ง รายชื่อคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง **หน้าที่ อำนาจ และวิธีการบริหารและพรรคตัวแทนพรรค**ของสาขาพรรคการเมือง...”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองที่กำหนดให้ต้องแจ้งหน้าที่ อำนาจ และวิธีการบริหารและการดำเนินการของสาขาพรรคการเมือง เป็นการกำหนดเพื่อให้สาขาพรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วย ไม่ใช่เพียงการกำหนดให้มีการตั้งสาขาพรรคการเมืองเท่านั้น

ประธานกรรมการสอบถามว่า หน้าที่ของสาขาพรรคการเมืองมีอย่างไรบ้าง และเจตนารมณ์ของการกำหนดให้มีสาขาพรรคการเมืองมีอย่างไร

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง เช่น ความในร่างมาตรา ๓๘ กำหนดว่า พรรคการเมืองใดประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ให้รับฟังความคิดเห็นจากสาขาพรรคการเมืองที่รับผิดชอบหรือดูแลเขตการเลือกตั้งนั้นด้วย เป็นต้น

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า เจตนารมณ์การกำหนดให้มีสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๓๘ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ คือ เพื่อให้สาขาพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยกำหนดให้คณะกรรมการคัดเลือกพิจารณารายชื่อผู้ซึ่งที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคการเมืองให้ความเห็นชอบด้วย แต่เนื่องจากความในร่างมาตรา ๔๐ กำหนดในลักษณะเป็นข้อยกเว้นการไม่ปฏิบัติตามร่างมาตรา ๓๘ ไม่มีผลกระทบต่อการสมัครและการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกซึ่งพรรคการเมืองนั้นส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง จึงส่งผลให้พรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามและทำให้ไม่เกิดผลในทางปฏิบัติตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ได้กำหนดให้สาขาพรรคการเมืองมีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้พรรคการเมืองใกล้ชิดกับประชาชนยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๖ การจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าสองร้อยคนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสาขาพรรคการเมืองที่จัดตั้ง และให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขา

พรรคการเมืองต่อนายทะเบียนและประกาศให้ประชาชนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น

หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ยื่นไปต่อหน่วยงานที่นายทะเบียนกำหนดและอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้ง รายชื่อคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง **หน้าที่ หัวหน้า และวิธีบริหารพรรคและพรรคตัวแทนพรรค**ของสาขาพรรคการเมือง

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งพรรคจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว ให้พรรคการเมืองประเภทให้ประชาชนทราบ พร้อมทั้งสำเนาชื่อ รหัส และที่อยู่ของผู้บริหารสาขาพรรคการเมืองนั้นด้วย

กรรมการสาขาพรรคการเมืองต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้บริหารพรรค ทั้งนี้ จำนวน การได้มา การดำรงตำแหน่งและวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง **การบริหารและวิธีการบริหาร** หน้าที่และอำนาจ ของคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ให้หัวหน้าพรรคและพรรคสาขา ทั่วประเทศใช้ทั้งการเปลี่ยนแปลงสาขาพรรคการเมืองและกรรมการสาขาพรรคการเมืองด้วยโดยอัตโนมัติ และต้องแจ้งให้แจ้งให้นายทะเบียนและประชาชนทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เปลี่ยนแปลง

ให้หัวหน้าพรรคสาขาของพรรค ๕ ทั่วประเทศยังคงใช้ทั้งพรรคการเมืองไม่แจ้งพรรคจัดตั้งหรือเปลี่ยนแปลงสาขาพรรคสาขาด้วยโดยอัตโนมัติ”

มาตรา ๓๗

“มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้พรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ความในร่างมาตรา ๓๗ กำหนดหลักการซ้ำซ้อนกับร่างมาตรา ๒๐ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่

นายพัชโรดม ลิ้มปิยะเชียร อุนกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า หลักการของร่างมาตรา ๒๐ กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกพรรคการเมืองเข้าไปกระทำการอย่างใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อบุคคลใดที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งที่ประชุมได้มีการแก้ไขร่างมาตรา ๒๐ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งอาจทำให้การเลือกตั้ง

มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือเข้าไปกระทำการใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อบุคคลใดที่สมัครเข้ารับการเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามวรรคสอง ให้หน่วยทะเบียนเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเลือกตั้งเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและตั้งองค์ใหม่ให้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวรสัปดาห์ขึ้นนับแต่วันที่หน่วยทะเบียนมีคำสั่งในกรณีที่ปรากฏแก่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือได้รับแจ้งว่ามีสมาชิกกระทำการตามวรรคสอง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกงดเว้นการกระทำนั้นและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่มิต

ในกรณีที่ปรากฏแก่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองว่ามีสมาชิกที่พรรคตั้งสมัครหรือคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้รับแจ้งว่ามีสมาชิกที่พรรคตั้งสมัคร คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกงดเว้นการกระทำนั้นและแจ้งให้หน่วยทะเบียนทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่มิตในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามวรรคสองหรือวรรคสามให้นายทะเบียนเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเลือกตั้งเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวลาสิบปีนับแต่วันที่คณะกรรมการเลือกตั้งมีคำสั่ง

กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสามจะกระทำการใดอันเป็นการสั่งการ หรือดำเนินการใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงกิจการหรือการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้นมิได้ เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกพรรคการเมืองตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคการเมืองนั้น และจะมีส่วนร่วมในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้”

ประธานกรรมการเสนอตัดความว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง” ในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๓๗ ออก ความเป็นดังนี้

“มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้พรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีหลายร่างมาตรา กำหนดให้การดำเนินงานในเรื่องสำคัญของพรรคการเมืองนั้นอำนาจสูงสุดอยู่ที่หัวหน้าพรรคการเมือง การกำหนดในลักษณะเช่นนี้จะทำให้หัวหน้าพรรคการเมืองกลายเป็นเจ้าของพรรคการเมืองหรือไม่ ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจึงควรกำหนดให้การดำเนินการในเรื่องสำคัญต้องดำเนินการตามมติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

ประธานกรรมการกล่าวว่า เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมืองไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น จึงทำให้บางพรรคการเมืองมีการตัดสินใจเรื่องสำคัญบางเรื่องโดยหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพียงบางคน ดังนั้น จึงทำให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีอำนาจมาก อย่างไรก็ตาม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ ได้กำหนดกระบวนการการดำเนินงานในเรื่องสำคัญของพรรคการเมืองไว้แล้ว เช่น การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลจากส่วนต่าง ๆ ของ

พรรคการเมือง เป็นต้น ดังนั้น การมอบอำนาจการดำเนินงานให้หัวหน้าพรรคการเมืองเพียงคนเดียว จึงเป็นไปได้ยากขึ้น

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง” หมายถึงบุคคลใดบ้าง จะหมายความรวมถึงลูกจ้างของพรรคการเมืองที่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วยหรือไม่ หากเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองที่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองไปช่วยเหลือผู้ลงสมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ได้มีส่วนรู้เห็นด้วยในการกระทำ แต่ผลของการกระทำของเจ้าหน้าที่พรรคคนดังกล่าวในทางกฎหมายกลับส่งผลให้พรรคการเมืองนั้นถูกลงโทษ หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อต้องการให้พรรคการเมืองถูกลงโทษ ซึ่งกรณีนี้ก็กล่าวมาว่าจะไม่เป็นธรรมกับพรรคการเมือง จะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร และหากเกิดกรณีที่กล่าวมาจะเป็นการลงโทษของพรรคการเมืองรุนแรงจนเกินไปหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง” หมายความรวมถึงลูกจ้างของพรรคการเมืองที่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วย ถ้าหากเจ้าหน้าที่คนดังกล่าวกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ก็เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ต้องควบคุมดูแลไม่ให้มีการกระทำเช่นนั้น ส่วนเรื่องบทลงโทษของพรรคการเมืองรุนแรงไปหรือไม่ นั้น เห็นว่าต้องมีการกำหนดระดับของการลงโทษที่สอดคล้องกับการกระทำความผิด

- มีที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการสอบถามว่า ความในมาตรานี้ควรกำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญหรือผู้อำนวยการประจำตัวสมาชิกวุฒิสภาด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญหรือผู้อำนวยการประจำตัวสมาชิกวุฒิสภาเป็นตำแหน่งที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ทั้งนี้ ควรให้วุฒิสภาเป็นผู้พิจารณาว่าควรกำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองเข้าไปดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือไม่

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๓๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้พรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง **ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง** หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม”

อนึ่ง ที่ประชุมได้พิจารณาทบทวนร่างมาตรา ๒๐ ซึ่งที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมในการประชุมครั้งที่ ๑๙๗ วันอังคาร ที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๓๗

มาตรา ๒๐

“มาตรา ๒๐ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งอาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือเข้าไปกระทำการใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อบุคคลใดที่สมัครเข้ารับการเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ในกรณีที่ปรากฏแก่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือได้รับแจ้งว่ามีสมาชิกกระทำการตามวรรคสอง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกงดเว้นการกระทำนั้นและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่มิตินั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามวรรคสองหรือวรรคสามให้นายทะเบียนเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวลาสี่สิบปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสามจะกระทำการใดอันเป็นการสั่งการ หรือดำเนินการใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงกิจการหรือการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้นมิได้ เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกพรรคการเมืองตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคการเมืองนั้น และจะมีส่วนร่วมในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้ “...คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ...” เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองบางคนไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมือง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๐ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมไม่ให้สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งอาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือเข้าไปกระทำการใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อบุคคลใดที่สมัครเข้ารับการเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ในกรณีที่ปรากฏแก่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือได้รับแจ้งว่ามีสมาชิกกระทำการตามวรรคสอง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกงดเว้นการกระทำนั้นและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่มิตินั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามวรรคสองหรือวรรคสามให้นายทะเบียนเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวลาสี่สิบปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสามจะกระทำการใดอันเป็นการสั่งการ หรือดำเนินการใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงกิจการหรือการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้นมิได้ เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกพรรคการเมืองตามที่

กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคการเมืองนั้น และจะมีส่วนร่วมในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้”

ส่วนที่ ๒ การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและการกำหนดนโยบายเพื่อโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง

“ส่วนที่ ๒

การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและการกำหนดนโยบายเพื่อโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบข้อส่วนที่ ๒ การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งและการกำหนดนโยบายเพื่อโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๓๘

“มาตรา ๓๘ พรรคการเมืองใดประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ให้รับฟังความคิดเห็นจากสาขาพรรคการเมืองที่รับผิดชอบหรือดูแลเขตการเลือกตั้งนั้นด้วย และในกรณีที่เขตเลือกตั้งนั้นอยู่ในจังหวัดที่มีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดให้ต้องรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดประกอบด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๘ พรรคการเมืองใดประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ให้รับฟังความคิดเห็นจากสาขาพรรคการเมืองที่รับผิดชอบหรือดูแลเขตการเลือกตั้งนั้นด้วย และในกรณีที่เขตเลือกตั้งนั้นอยู่ในจังหวัดที่มีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดให้ต้องรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดประกอบด้วย”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใดจะต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้นด้วยหรือไม่ และหากจะกำหนดให้ต้องมีสมาชิกพรรค จำนวนเท่าใดจึงจะเหมาะสม

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญยังไม่ได้มีการพิจารณาว่าควรกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดจะต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้นด้วยหรือไม่ และหากจะกำหนดให้ต้องมีสมาชิกพรรคด้วยควรกำหนดไว้จำนวนเท่าใดจึงจะเหมาะสม รวมทั้งการกำหนดไว้เช่นนั้นจะขัดต่อบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงขอให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาในประเด็นดังกล่าว

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หลักการเดิมในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้พรรคการเมืองสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ทันทีเมื่อมีการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างถูกต้องแล้ว ซึ่งในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกพรรคอย่างน้อยห้าพันคนเท่านั้น ส่วนหลักการใหม่ในร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกพรรคเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ซึ่งในประเด็นนี้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาว่าควรกำหนดให้สมาชิกพรรคเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างไรจึงจะเหมาะสมและเป็นไปตามหลักการในร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ความในมาตรานี้ควรทำให้เกิดสภาพบังคับที่ให้พรรคการเมืองต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกพรรคในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

ประธานกรรมการสอบถามว่า ควรกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีจำนวนสมาชิกพรรคขั้นต่ำตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วยหรือไม่ และควรกำหนดให้สมาชิกพรรคดังกล่าวต้องอยู่ในภูมิลำเนาในจังหวัดที่พรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยหรือไม่ และหากจะกำหนดควรกำหนดให้มีจำนวนสมาชิกพรรคขั้นต่ำจำนวนเท่าใดจึงจะเหมาะสม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเคยเสนอให้พรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน ส่วนสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้เสนอให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกพรรคในเขตเลือกตั้งที่จะส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย

พันโท สดดี ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม ผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ ชี้แจงว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอว่า พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดจะต้องมีสมาชิกพรรคจำนวนสองร้อยคนในสาขาพรรคที่รับผิดชอบดูแลการเลือกตั้งนั้น ในกรณีที่ไม่มีสาขาพรรคก็ต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลักการดังกล่าวกำหนดไว้ในมาตราใดในร่างกฎหมายนี้

นายพัชโรดม ลิ้มปิยะเชิฐ ออนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า หลักการดังกล่าวกำหนดไว้ในมาตรา ๔๖ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอมาให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา แต่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้นำหลักการดังกล่าวมากำหนดไว้ในร่างที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญปรับปรุงแก้ไข

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาในประเด็นดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นการจำกัดสิทธิของพรรคการเมืองขนาดเล็ก และอาจขัดต่อบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญเพราะในร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดเรื่องจำนวนของสมาชิกพรรคขั้นต่ำที่พรรคการเมืองจะต้องมีเพื่อให้มีสิทธิในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้

ประธานกรรมการกล่าวว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจอาศัยความในวรรคสองของมาตรา ๔๕ ของร่างรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดให้มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งมาใช้ในการกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดที่จะมีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ได้ เพราะหากพรรคการเมืองไม่มีสมาชิกในจังหวัดที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเลยก็ถือไม่ได้ว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองอาจไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะสมาชิกพรรคเท่านั้น ประชาชนในพื้นที่ก็อาจเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองก็ได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า อาจไม่เหมาะสมที่จะบังคับให้พรรคการเมืองจะต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะเป็นการปิดโอกาสพรรคการเมืองขนาดเล็ก แต่ทั้งนี้ในระยะยาวก็ควรกำหนดให้พรรคการเมืองพัฒนาไปสู่การมีสมาชิกพรรคที่เป็นฐานอยู่ในแต่ละจังหวัดอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ควรส่งเสริมให้เกิดพรรคการเมืองซึ่งมีความพร้อมที่จะไปดำเนินกิจกรรมทางการเมือง หรือส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความรู้ ความสามารถซึ่งใกล้เคียงกับพรรคการเมืองที่มีขนาดใหญ่ได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่อาจไม่มีความพร้อมที่จะมีสมาชิกในทุกจังหวัด โดยพรรคการเมืองใหม่นั้นอาจอาศัยความนิยมในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งในการขยายฐานสมาชิกพรรคของพรรคการเมืองตนก็ได้ หากกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกในจังหวัดนั้น ๆ ด้วย อาจเป็นการปิดกั้นการเจริญเติบโตของพรรคการเมือง ทั้งนี้ ในต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นใหม่ค่อย ๆ พัฒนาจนมีอำนาจต่อรองกับพรรคการเมืองขนาดใหญ่ได้

- มีที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้น ไม่ได้เป็นการปิดกั้นโอกาสในการเจริญเติบโตของพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ และพรรคการเมืองขนาดใหญ่เดิมก็ไม่ได้ประโยชน์จากการกำหนดจำนวนสมาชิกพรรคไว้เช่นเดียวกัน เพราะพรรคการเมืองใหญ่อาจประสบปัญหาในกรณีที่จะต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้งก็ได้ เนื่องจากปัจจุบันพรรคการเมืองส่วนใหญ่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอีกจังหวัดหนึ่งไปลงสมัครรับเลือกตั้งในอีกจังหวัดหนึ่ง ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบใหม่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญส่งเสริมให้การทำงานในพื้นที่ของพรรคการเมืองมีความสำคัญและเชื่อมโยงกับพรรคการเมือง รวมทั้งผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วย หากพรรคการเมืองไม่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก็แสดงว่าพรรคการเมืองไม่สามารถรับฟังและดูแลประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง หลักการที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบายและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ไม่อาจนำไปใช้ได้ทางปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้หลักการดังกล่าวเป็นรูปธรรมอาจกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนซึ่งพรรคการเมืองน่าจะดำเนินการได้ และการมีสมาชิกพรรคอยู่ในแต่ละจังหวัดก็จะทำให้ปัญหาเรื่องการจัดการหัวคะแนนลดน้อยลงก็ได้ เพราะสมาชิกพรรคจะเข้าไปทำหน้าที่แทนหัวคะแนนในพื้นที่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ ชี้แจงว่า ระบบการเลือกตั้งในร่างรัฐธรรมนูญนี้ออกแบบขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากระบบการเลือกรูปแบบเดิมที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดยมีการใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียวเพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งการใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวดังกล่าวทำให้การได้คะแนนนิยมในแต่ละเขตเลือกตั้งมีความสำคัญมาก เพราะหากได้รับคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งจำนวนมากก็มีโอกาสที่จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพิ่มมากขึ้น การเลือกตั้งในรูปแบบนี้จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสมาชิกพรรคอยู่ในจังหวัดหรือในเขตที่จะส่งผู้สมัครด้วย เพราะอย่างน้อยที่สุดพรรคการเมืองก็ต้องสรรหาบุคคลที่เหมาะสมเพื่อให้ได้คะแนนเสียงมาก ๆ ในเขตเลือกตั้งนั้นอยู่แล้ว ประกอบกับความในมาตรา ๘๗ (๔) ก็ได้กำหนดไว้แล้วว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ

แบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่อย่างหนึ่งอย่างใดอยู่แล้ว ในเรื่องสมาชิกพรรคนั้นควรปล่อยให้ไปเป็นไปตามธรรมชาติและพัฒนาการของแต่ละพรรคการเมือง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองก็จะต้องมีการพิจารณาความนิยมในพื้นที่ด้วย ถ้าพรรคการเมืองนั้นได้รับความนิยมในพื้นที่ที่ไม่เป็นการยากที่หาสมาชิกในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ การไม่กำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งไว้จะทำให้หลักการในการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นอาจกำหนดให้พรรคการเมืองต้องไปสอบถามสมาชิกพรรคในแต่ละพื้นที่ก่อนว่าบุคคลที่พรรคการเมืองจะส่งให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเหมาะสมหรือไม่ หากสมาชิกพรรคในพื้นที่ไม่เห็นด้วยก็ให้งดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ก็ได้ ซึ่งน่าจะเป็นเหตุเป็นผลมากกว่าการกำหนดให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองกับคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครไปตกลงกันเอง

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะได้รับการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งอย่างน้อยต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคะแนน การกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ เพียงหนึ่งร้อยคนก็ไม่แน่ว่าจะมีประโยชน์

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอให้กำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกในเขตเลือกตั้งที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างน้อยหนึ่งพันคน หากต้องการที่จะส่งเสริมให้พรรคการเมืองเจริญเติบโตได้อย่างแท้จริงก็ควรที่จะมีการเริ่มต้นกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดต้องมีสมาชิกจำนวนหนึ่งในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้นแบบค่อยเป็นค่อยไป หากไม่มีการส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีสมาชิกพรรคจำนวนมาก การทำให้พรรคการเมืองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริงก็เป็นไปได้ยาก

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้นด้วยเป็นการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นไม่ควรกำหนดในลักษณะเชิงพื้นที่ เพราะการกำหนดให้ต้องมีจำนวนสมาชิกพรรคจำนวนหนึ่งในพื้นที่ก็เท่ากับว่ามีการนำเขตเลือกตั้งมาเป็นตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองอาจไม่ได้หมายถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคอย่างเดียว แต่อาจรวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย และต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองด้วย คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญควรพิจารณาว่าควรให้การพัฒนาของพรรคการเมืองเป็นไปอย่างไร หากเห็นว่าควรให้พัฒนาไปในแนวทางที่ให้พรรคการเมืองเป็นพรรคการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงก็ควรต้องกำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกในเขตเลือกตั้งหรือจังหวัดที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า แนวคิดเรื่องการเจริญเติบโตของพรรคการเมืองในประเทศตะวันตกนั้นจะเป็นเรื่องของเสรีภาพของแต่ละพรรคการเมือง การกำหนดให้ต้องมีสมาชิกในจังหวัดหรือในเขตที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการบังคับให้เกิดพรรคการเมืองซึ่งผิดธรรมชาติของพรรคการเมืองในประเทศไทย ธรรมชาติของคนไทยส่วนใหญ่ไม่ต้องการที่ผูกพันตนเองกับพรรคการเมือง ทั้งนี้ สมาชิกพรรคไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ควรที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในอดีตประเทศไทยเคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้สังกัดพรรคการเมืองและมีปัญหาในการซื้อขายเสียงในสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงไม่ได้มีการพิจารณาอย่างเป็นทางการจะเป็นกิจจะลักษณะในประเด็นการกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่ เพราะเห็นว่าควรกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเช่นในอดีต ในส่วนของการส่งเสริมและสนับสนุนให้พรรคการเมืองมีสมาชิกพรรคเพิ่มมากขึ้นนั้น ในบทบัญญัติส่วนที่ ๔ การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ จะกำหนดให้รัฐจ่ายเงินให้กับพรรคการเมืองโดยคำนึงถึงจำนวนสมาชิกและจำนวนเงินค่าบำรุงและค่าสมาชิกที่พรรคการเมืองได้รับด้วย ซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองชวนหาสมาชิกเพื่อให้ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของการกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้นต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้ ขอให้คณะกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนนำประเด็นดังกล่าวไปตั้งเป็นประเด็นคำถามในการสำรวจความคิดเห็นด้วยว่าควรกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดที่จะส่งผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยหรือไม่ และควรกำหนดไว้จำนวนเท่าใด เมื่อได้ผลการสำรวจแล้วคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญค่อยกลับมาพิจารณาในประเด็นนี้อีกครั้ง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับเรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ หากต้องการให้ประชาชนมีพัฒนาการมากยิ่งขึ้นสาขาพรรคการเมืองต้องเข้ามาแสดงบทบาทและทำหน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ในประเด็นการกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีสมาชิกพรรคในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งนั้นด้วย คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาให้รอบด้านทั้งเรื่องของการจูงใจให้พรรคการเมืองหาสมาชิกเพิ่ม เรื่องอำนาจในการพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเรื่องของสาขาพรรคการเมือง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เดิมทีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นอำนาจในการพิจารณาของหัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งเป็นการผูกขาดอำนาจในการตัดสินใจ ในพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงกำหนดให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นผู้พิจารณา และกำหนดให้มีคณะกรรมการคัดเลือกเพื่อสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละพรรค แต่ก็ไม่ได้กำหนดให้มีสภาพบังคับที่ให้อำนาจในการพิจารณาพรรคการเมืองจึงไม่ให้ความสำคัญ มาตรา ๔๕ ของร่างรัฐธรรมนูญ จึงได้กำหนดให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสาขาพรรคการเมืองในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้นก็ได้ การกำหนดให้พรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีสมาชิกในจังหวัดหรือในเขตเลือกตั้งอาจเป็นการกำหนดที่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลักเกณฑ์ในการรับฟังความคิดเห็นควรให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด และควรนำไปกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยว่า ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมืองต้องรับรองว่ามีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นแล้ว หากปรากฏว่าไม่มีการรับฟังความคิดเห็นตามที่ได้มีการรับรองให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีโทษ ในส่วนของสถานะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งแต่ไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวควรดำเนินการอย่างไรจึงจะเหมาะสม เพราะมีความเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสอง ดังนี้

“การรับฟังความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๘ พรรคการเมืองใดประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ให้รับฟังความคิดเห็นจากสาขาพรรคการเมืองที่รับผิดชอบหรือดูแลเขตการเลือกตั้งนั้นด้วย และในกรณีที่เขตเลือกตั้งนั้นอยู่ในจังหวัดที่มีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด ให้ตั้งรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดประกอบด้วย

การรับฟังความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด”

มาตรา ๓๙

“มาตรา ๓๙ การพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ให้คำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงด้วย”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในมาตรานี้ในส่วนของข้อกำหนดให้พรรคการเมืองคำนึงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงไม่มีสภาพบังคับให้พรรคการเมืองต้องพิจารณาเท่าที่ควร ในประเด็นนี้มีการเสนอให้กำหนดเป็นสัดส่วนร้อยละ หรือกำหนดเป็นจำนวนขั้นต่ำ แต่ก็มี การตั้งข้อสังเกตว่าการกำหนดสัดส่วนหรือจำนวนขั้นต่ำดังกล่าวจะขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้ อาจให้พรรคการเมืองชี้แจงต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าได้พิจารณาโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงหรือไม่และให้พรรคการเมืองประกาศต่อสาธารณะ

ประธานกรรมการสอบถามว่า การกำหนดให้หญิงที่ไม่ได้รับการพิจารณาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงสามารถร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้ และกำหนดให้ระงับการสมัครรับเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นไว้ก่อนจะเหมาะสมหรือไม่

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรกำหนดให้พรรคการเมืองชี้แจงเหตุผลให้ประชาชนทราบ เพื่อให้ประชาชนตัดสินใจในการที่จะเลือกผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้นหรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ควรให้พรรคการเมืองประกาศต่อสาธารณะ แต่ไม่ควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเข้าไปเกี่ยวข้อง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดให้พรรคการเมืองประกาศต่อสาธารณะจะทำให้หญิงที่ไม่ได้รับการพิจารณาโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมออกมาโต้แย้งคัดค้านให้ประชาชนรับทราบได้ ในบางประเทศจะมีการกำหนดให้มีการสลับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อระหว่างชายและหญิงด้วย ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียจะมีการกำหนดอัตราส่วนจากน้อยไปหามากเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในส่วนของข้อกำหนดเลือกตั้งท้องถิ่นของประเทศอินเดียจะกำหนดขั้นต่ำให้ต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพศหญิงไม่น้อยกว่าร้อยละสามสิบ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า อาจกำหนดให้พรรคการเมืองเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าควรส่งบุคคลใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งประกาศชี้แจงต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนรับทราบก็ได้ หากพรรคการเมืองใดไม่ประกาศจะไม่มีโทษแต่จะทำให้ประชาชนทราบถึงความไม่ชอบมาพากลของพรรคการเมืองนั้น

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นพรรคสอง เป็นดังนี้

“คณะกรรมการการเลือกตั้งจะประกาศกำหนดอัตราส่วนขั้นต่ำของผู้สมัครระหว่างชายและหญิงที่พรรคการเมืองจะต้องส่งลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่อาจส่งผู้สมัครตามอัตราส่วนดังกล่าวได้ ให้ชี้แจงให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดเป็นสัดส่วนอาจไม่เหมาะสม ความในร่างมาตรานี้ควรกำหนดให้มีกระบวนการในการสอบถามของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วให้พรรคการเมืองชี้แจงต่อคณะกรรมการเลือกตั้ง รวมทั้งประกาศต่อสาธารณะ โดยในประกาศดังกล่าวพรรคการเมืองจะต้องกำหนดระยะเวลาและเป้าหมายในการเพิ่มอัตราส่วนเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมด้วยซึ่งจะเป็นสัญญาประชาคมที่ผูกพันพรรคการเมือง

ประธานกรรมการกล่าวว่า พรรคการเมืองอาจไม่ดำเนินการตามที่ประกาศเป็นสัญญาประชาคมก็ได้ หากต้องการให้เกิดผลในทางปฏิบัติจะต้องกำหนดเป็นอัตราส่วนร้อยละขั้นต่ำ

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า การกำหนดอัตราส่วนร้อยละขั้นต่ำผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งอาจทำให้เกิดการบังคับพรรคการเมืองให้ส่งผู้สมัครที่จะไม่ได้รับการเลือกตั้งอย่างแน่นอนก็ได้ ฉะนั้น จึงควรกำหนดอัตราส่วนร้อยละขั้นต่ำไว้เฉพาะแต่ในบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองเท่านั้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า อาจกำหนดไว้เป็นจำนวนขั้นต่ำก็ได้แล้วให้พรรคการเมืองค่อย ๆ พัฒนาขึ้นไปตามลำดับ ทั้งนี้ พรรคการเมืองอาจส่งผู้สมัครหญิงลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่เห็นว่าจะไม่ได้รับเลือกตั้งอย่างแน่นอนก็ได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองที่ประธานกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่เป็นการกำหนดจำนวนขั้นต่ำของทั้งชายและหญิงหรือไม่ เพราะความในวรรคสองมีคำว่า “ระหว่าง” หน้าความว่า “ชายและหญิง”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสองที่เพิ่มขึ้นใหม่เป็นการกำหนดขั้นต่ำให้ทั้งชายและหญิง ส่วนคำว่า “ระหว่าง” ล้อความมาจากความในวรรคหนึ่ง

นายอัคร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า การกำหนดความในวรรคสองไว้ในลักษณะเช่นนี้จะทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศกำหนดว่าอย่างน้อยต้องมีชายและหญิงไม่น้อยกว่าร้อยละเท่าใด

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองควรกำหนดเป็นสัดส่วนระหว่างเพศใดเพศหนึ่งหรือขั้นต่ำระหว่างเพศใดเพศหนึ่ง

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้

“คณะกรรมการการเลือกตั้งจะประกาศกำหนดอัตราส่วนขั้นต่ำของผู้สมัครซึ่งเป็นชายและหญิงที่พรรคการเมืองจะต้องส่งลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่อาจส่งผู้สมัครตามอัตราส่วนดังกล่าวได้ ให้ชี้แจงให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างชายและหญิง เช่น การกำหนดจำนวนขั้นต่ำของทั้งสองเพศ เป็นต้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การใช้คำว่า “ก็ได้” ในวรรคสอง อาจเป็นช่องทางให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีการประกาศกำหนดก็ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในประเด็นนี้ไม่ควรบังคับให้ดำเนินการในทันทีเพราะพรรคการเมืองต่าง ๆ อาจยังไม่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดอัตราส่วนของหญิงเกินกว่าธรรมชาติของการเมืองจะเหมาะสมหรือไม่ ความในมาตรานี้ควรกำหนดให้เป็นสัญญาประชาคมของพรรคการเมืองแล้วปล่อยให้ค่อย ๆ พัฒนาไปจึงจะเหมาะสม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ควรกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดร้อยละขั้นต่ำเป็นหลักประกันไว้ว่าจะเหมาะสมกว่า เพื่อให้พรรคการเมืองค่อย ๆ พัฒนาไปตามลำดับ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสองไม่ได้บังคับให้พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งตามอัตราส่วนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด หากพรรคการเมืองพิจารณาแล้วเห็นว่าควรส่งหรือไม่ควรส่งจำนวนเท่าใดซึ่งไม่เป็นไปตามอัตราส่วนดังกล่าวก็ต้องแจ้งให้ประชาชนรับทราบ

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การกำหนดให้พรรคการเมืองแสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่าจะมีการเพิ่มอัตราส่วนชายและหญิงให้เท่าเทียมกันก็น่าจะเป็นทิศทางที่เหมาะสม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองที่กำหนดไว้ไม่มีสภาพบังคับ จึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้มีสภาพบังคับพรรคการเมืองให้ต้องมีผู้สมัครรับเลือกตั้งชายและหญิงตามจำนวนขั้นต่ำที่กำหนด

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดจำนวนขั้นต่ำไว้จะเป็นการยากต่อการดำเนินการของบางพรรคการเมือง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสองควรเพิ่มเติมในเรื่องของการคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ ไว้ด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการคำนึงถึงภูมิกษณัณนั้นมีการกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญเรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่าจะต้องมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ที่ตนเองจะลงรับสมัครเลือกตั้ง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคสามของมาตรา ๙๐ ของร่างรัฐธรรมนูญ จะเน้นให้คำนึงภูมิภาคเฉพาะการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น ส่วนความในร่างมาตรานี้เมื่อมีการเพิ่มเติมเรื่องความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิงก็ควรที่จะเพิ่มเติมในเรื่องของภูมิภาคด้วย เพราะร่างรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ทั้งสองเรื่อง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในเรื่องการคำนึงถึงภูมิภาคหากจะต้องกำหนดไว้ในร่างมาตรานี้เพิ่มเติมอาจต้องแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะที่เข้มงวดกว่าเรื่องความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิง เช่น อาจกำหนดให้ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองต้องมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาในทุกจังหวัด เป็นต้น และเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสาม ดังนี้

“การกำหนดตามวรรคสองให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหารือกับพรรคการเมืองที่จะส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นระยะ ๆ”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เหตุที่ต้องบัญญัติร่างมาตรา ๓๙ โดยคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากภูมิภาคต่างๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงนั้นเป็นการบัญญัติให้สอดคล้องกับมาตรา ๙๐ วรรคสอง ของร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีความยึดโยงกับพื้นที่ด้วย

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๓๙ ความเป็นดังนี้ “การกำหนดตามวรรคสองให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหารือกับพรรคการเมืองที่จะส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๙ การพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ให้คำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงด้วย

คณะกรรมการการเลือกตั้งจะประกาศกำหนดอัตราส่วนขั้นต่ำของผู้สมัครซึ่งเป็นชายและหญิงที่พรรคการเมืองจะต้องส่งลงสมัครรับเลือกตั้งก็ได้ ในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่อาจส่งผู้สมัครตามอัตราส่วนดังกล่าวได้ ให้ชี้แจงให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง

การกำหนดตามวรรคสองให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหารือกับพรรคการเมืองที่จะส่งสมาชิก ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย”

มาตรา ๔๐

“มาตรา ๔๐ ในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นผู้พิจารณา เพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารให้ความเห็นชอบ

คณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งประกอบด้วยบุคคลตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่เกินกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการสรรหา หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองและผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดซึ่งเลือกกันเองรวมกันอีกกึ่งหนึ่ง วิธีการเลือกกันเองและจำนวนหัวหน้าสาขาพรรคการเมืองและผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดให้เป็นไปตามข้อบังคับของพรรคการเมือง ในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ให้ความเห็นชอบบุคคลรายใดที่คณะกรรมการสรรหาเสนอ ให้ส่งให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาใหม่แทน หากคณะกรรมการสรรหายืนยันเสนอชื่อบุคคลดังกล่าว และคณะกรรมการบริหารไม่เห็นชอบด้วย ให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้สรรหาจากสมาชิกผู้ซึ่งยื่นความจำนงด้วยตนเองหรือผู้ซึ่งสมาชิกเสนอ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การบัญญัติให้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีข้อโต้แย้ง เรื่องการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเกิดขึ้นระหว่างคณะกรรมการสรรหากับคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ควรจัดให้มีการประชุมใหญ่สมาชิกพรรคจำนวนห้าร้อยคน เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะส่งผู้ใดลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรบัญญัติให้คณะกรรมการสรรหาประชุมร่วมกับคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพื่อหาข้อยุติโดยวิธีลงคะแนนลับ โดยให้ตัดความตอนท้ายของร่างมาตรา ๔๐ วรรคสอง ความว่า “...ให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น” ออก และให้เพิ่มความว่า “...ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งประชุมร่วมกัน เมื่อที่ประชุมร่วมกันดังกล่าวมีมติเป็นประการใดให้ดำเนินการไปตามมตินั้น การลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ” แทน

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า จำนวนสัดส่วนในการลงคะแนนขององค์ประชุมในการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะมีจำนวนเท่าใด เนื่องจากตำแหน่งหัวหน้าสาขาพรรคการเมืองมีจำนวนที่แน่นอน คือ มีเพียงคนเดียว แต่จำนวนผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดไม่ได้ระบุจำนวนที่แน่นอนเอาไว้ ดังนั้น อาจเกิดปัญหาจำนวนสัดส่วนของคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในการประชุมร่วมกับคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า จำนวนกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีจำนวนเท่าใดนั้น จะต้องไปกำหนดในข้อบังคับของพรรคการเมือง โดยในข้อบังคับพรรคการเมืองจะบอกรายละเอียดว่า คณะกรรมการสรรหามาจากหัวหน้าสาขาพรรคการเมืองจำนวนเท่าใด และมาจากผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดจำนวนเท่าใด

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ขั้นตอนการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งตามร่างมาตรา ๔๐ นั้น เป็นการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปหรือไม่ เนื่องจากไม่ได้บัญญัติให้มีความชัดเจนว่าเป็นการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในตอนต้นของร่างมาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง โดยให้เพิ่มความว่า “ในการเลือกตั้งทั่วไป ...” เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ากรณีตามร่างมาตรา ๔๐ เป็นการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๐ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๐ ในการเลือกตั้งทั่วไป การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต และแบบบัญชีรายชื่อ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นผู้พิจารณา เพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารให้ความเห็นชอบ

คณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งประกอบด้วยบุคคลตามที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง โดยอย่างน้อยต้องประกอบด้วยกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่เกินกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการสรรหา หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองและผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดซึ่งเลือกกันเองรวมกันอีกกึ่งหนึ่ง วิธีการเลือกกันเองและจำนวนหัวหน้าสาขาพรรคการเมืองและผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดให้เป็นไปตามข้อบังคับของพรรคการเมือง ในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถ้าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ให้ความเห็นชอบบุคคลรายใดที่คณะกรรมการสรรหาเสนอ ให้ส่งให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาใหม่แทน หากคณะกรรมการสรรหายืนยันเสนอชื่อบุคคลดังกล่าว และคณะกรรมการบริหารไม่เห็นชอบด้วย ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง งดส่งและคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนี้ ประชุมร่วมกัน เมื่อที่ประชุมร่วมกันดังกล่าวมีมติเป็นประการใดให้ดำเนินการไปตามมตินั้น การลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้สรรหาจากสมาชิกผู้ซึ่งยื่นความจำนงด้วยตนเองหรือผู้ซึ่งสมาชิกเสนอ”

มาตรา ๔๑

“มาตรา ๔๑ ในการออกหนังสือรับรองการส่งผู้สมัครเข้าสมัครรับเลือกตั้ง หัวหน้าพรรคการเมืองต้องระบุว่าผู้นั้นได้รับการสรรหาตามมาตรา ๔๐ แล้ว เว้นแต่เป็นการเลือกตั้งที่มีชื่อเป็นการเลือกตั้งทั่วไปหรือการเลือกตั้งแทนการเลือกตั้งที่เป็นโมฆะหรือเลือกตั้งใหม่ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดได้รับเลือกตั้งหรือกรณีผู้สมัครตายก่อนวันปิดการรับสมัคร”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามร่างมาตรา ๔๐ จะมีผลอย่างไร

ประธานกรรมการกล่าวว่า ตามร่างมาตรา ๔๐ นั้น หากหัวหน้าพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามร่างมาตรา ๔๐ ให้หมายเหตุไว้ว่าจะต้องร่างบทบัญญัติกำหนดโทษในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามร่างมาตรา ๔๐ ไว้ด้วย

- มีกรรมการสอบถามว่า ถ้าพรรคการเมืองไม่ดำเนินการตามร่างมาตรา ๔๐ จะสามารถบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะปฏิเสธการลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองดังกล่าวได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการตามร่างมาตรา ๔๐ และไม่มีกรับรองจากหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องไม่รับสมัครบุคคลที่พรรคการเมืองดังกล่าวส่งสมัครรับเลือกตั้ง โดยนำหลักการดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองไม่ยอมให้การรับรองผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด เป็นเรื่องที่ยุติบัตรเลือกตั้งคนดังกล่าวจะต้องไปดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีต่างหาก

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๒

“มาตรา ๔๒ นโยบายของพรรคการเมืองที่ใช้ในการประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งและการโฆษณาหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องไม่มีลักษณะเป็นการหลอกลวงหรือไม่อาจดำเนินการได้ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินและการคลัง

นโยบายที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นการหลอกลวง

(๑) การยกเลิกหนี้สินโดยการนำเงินงบประมาณไปชำระหนี้ของเอกชนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

(๒) เป็นเท็จหรือมีลักษณะที่ไม่อาจปฏิบัติได้อย่างแน่แท้

(๓) นำเงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดินไปใช้โดยไม่สามารถระบุวิธีการและเหตุแห่งการนำไปใช้หรือวิธีการและที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่จะนำมาทดแทนจากการใช้นั้น”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ร่างมาตรา ๔๒ นี้ เป็นการเปลี่ยนหลักการเดิมจากร่างที่เสนอโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งแต่เดิมในเรื่องการโฆษณาหาเสียงของพรรคการเมืองนั้น ได้นำหลักการตาม มาตรา ๒๕๘ ก (๓) ของร่างรัฐธรรมนูญนี้มาบัญญัติ โดยห้ามมิให้มีการประกาศโฆษณานโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสียหายอย่างรอบด้าน และจะต้องมีกลไกกำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมือง แต่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้นำหลักการเรื่องนโยบายที่เป็นการหลอกลวงมาบัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๔๒ แทน ซึ่งลักษณะของนโยบายที่เป็นการหลอกลวงนั้นล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อาจส่งผลทำให้การตรวจสอบนโยบายที่เป็นการหลอกลวงทำได้ยาก

- การควบคุมการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับนโยบายอาจเป็นไปได้ยาก แต่ควรจะบังคับหลังจากเข้าทำหน้าที่เป็นรัฐบาลแล้วจะต้องมีความรับผิดชอบทางการเมืองต่อประชาชนในนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงน่าจะเป็นหลักการที่มีความเหมาะสมมากกว่า

ประธานกรรมการกล่าวว่า การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลนั้น ย่อมจะต้องใช้งบประมาณของแผ่นดินในการดำเนินการตามนโยบาย นอกจากนี้ การให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็น

ผู้วินิจฉัยว่าเป็นนโยบายที่มีลักษณะต้องห้ามตามความใน (๓) หรือไม่นั้น เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก โดยปกติ การหาเสียงด้วยการประกาศโฆษณา นโยบายของพรรคการเมืองนั้น พรรคการเมืองก็ต้องคิดนโยบายใหม่ๆ เพื่อใช้ในการหาเสียง และไม่อาจรู้ได้ว่านโยบายดังกล่าวจะเป็นไปได้จริงหรือไม่ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ คาดว่าจะทำขึ้นในอนาคตแทบทั้งสิ้น ดังนั้น จึงควรตัดความใน (๓) ออกทั้งหมด

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การหาเสียงโดยการประกาศโฆษณา นโยบายของพรรคการเมืองที่ เป็นการลอกหลวงเป็นความผิดตามหลักกฎหมายอาญาอยู่แล้ว ดังนั้น จึงไม่ควรนำหลักการตามร่างมาตรา ๔๒ มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ประธานกรรมการเสนอตัดความในร่างมาตรา ๔๒ ออกทั้งหมด และให้นำหลักการของ มาตรา ๒๕๕ ก (๓) ของร่างรัฐธรรมนูญนี้ ไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๔๒ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๔๓

“มาตรา ๔๓ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองต้องควบคุมดูแลให้ผู้สมัคร รับเลือกตั้งของพรรคการเมืองโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งที่มีลักษณะตามมาตรา ๔๒”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอตัดความในร่างมาตรา ๔๓ ออกทั้งหมด เนื่องจากหลักการดังกล่าว ได้บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๒๐ แล้ว และเพื่อให้สอดคล้องกับมติที่ประชุมที่ให้ตัดร่างมาตรา ๔๒ ออก ทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๔๓ ออกทั้งมาตรา

หมวด ๓ การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง

“หมวด ๓

การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อหมวด ๓ การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง โดยไม่มีการ แก้ไข

ส่วนที่ ๑ การเงินของพรรคการเมือง

“ส่วนที่ ๑

การเงินของพรรคการเมือง”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบชื่อส่วนที่ ๑ การเงินของพรรคการเมือง โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๔

“มาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ตลอดจนจัดให้มีการทำบัญชีตามมาตรา ๔๕ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ในกรณีที่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ประธานสาขาพรรคการเมืองจัดให้มีการทำบัญชีของสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๖ และรับรองความถูกต้อง ตลอดจนจัดส่งบัญชีของสาขาพรรคการเมือง เพื่อแสดงรวมไว้ในบัญชีของพรรคการเมือง

ผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดต้องมีบัญชีรายชื่อพร้อมที่อยู่ของสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดที่ตนเป็นตัวแทนพร้อมทั้งบันทึกการรับและจ่ายเงินสำหรับพรรคการเมืองเก็บรักษาไว้ให้นายทะเบียนตรวจสอบได้ตลอดเวลา”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการเสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๔๔ วรรคสอง จากคำว่า “...ประธานสาขาพรรคการเมือง...” เป็นคำว่า “...หัวหน้าสาขาพรรคการเมือง...”

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า พรรคการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่สาขาพรรคการเมืองมีฐานะเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองเท่านั้น ดังนั้น มีความจำเป็นหรือไม่ที่สาขาพรรคการเมืองจะต้องจัดทำบัญชีของสาขาพรรคการเมืองตามร่างมาตรา ๔๕

- เหตุใดจึงบัญญัติให้ผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดต้องทำบันทึกการรับและจ่ายเงินสำหรับพรรคการเมือง การบัญญัติความในร่างมาตรา ๔๔ วรรคสาม ยังมีความจำเป็นต้องบังคับให้ผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดจัดทำบัญชีต่างๆ หรือไม่ เนื่องจากร่างมาตรา ๔๕ บัญญัติถึงการจัดทำบัญชีพรรคการเมือง และบัญชีสาขาพรรคการเมืองเท่านั้น

- เหตุใดจึงบังคับให้จัดทำบัญชีรายชื่อพร้อมที่อยู่ของสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดไว้ในร่างมาตรา ๔๔ เนื่องจากร่างมาตรานี้เป็นเรื่องของการจัดทำบัญชี

ประธานกรรมการกล่าวว่า เหตุที่บังคับให้จัดทำบัญชีรายชื่อพร้อมที่อยู่ของสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัด เนื่องจากจะทำให้ตรวจสอบที่มาของเงินได้ ซึ่งเงินส่วนใหญ่จะมาจากเงินที่สมาชิกพรรคบริจาคให้แก่พรรคการเมือง อย่างไรก็ตาม การจัดทำบัญชีควรจัดทำบัญชีแสดงรายรับและแสดงรายจ่ายเท่านั้น จึงเสนอเพิ่มความว่า “บัญชีรับและจ่ายเงิน” ไว้ในร่างมาตรา ๔๔ วรรคสอง

นอกจากนี้ เสนอตัดความในวรรคสามของร่างมาตรา ๔๔ ออกทั้งวรรค โดยนำเรื่องการจัดทำบัญชีรายชื่อพร้อมที่อยู่ของสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดมาบัญญัติรวมไว้ในวรรคสอง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๔ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ตลอดจนจัดให้มีการทำบัญชีตามมาตรา ๔๕ ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

ในกรณีที่มิได้ตราจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ประธานสาขาพรรคการเมือง และผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดต้องจัดให้มีการทำบัญชีรับและจ่ายเงินของสาขาพรรคการเมืองต่อพรรคฯ ๔๖ และรับของพรรคฯทุกตัวต่อ สสชตชนสัดส่งบัญชีของสาขาพรรคการเมืองเพื่อแสดงรวมไว้ในบัญชีของพรรคฯหรือของผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้รับหรือจ่ายเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง

แล้วแต่กรณี และบัญชีรายชื่อพร้อมที่อยู่ของสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในเขตของสาขาพรรคการเมือง หรือในเขตจังหวัด แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ อย่างน้อยต้องมีรายการตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ผู้แทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดต้องมีบัญชีรายชื่อพร้อมที่อยู่ของสมาชิกที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดที่ตนเป็นตัวแทนพร้อมทั้งบัญชีที่พรรครับและสาขาเงินสำหรับพรรคการเมืองที่ประสงค์จะให้หน่วยทะเบียนพรรคสมาชิกได้ตลอดเวลา”

มาตรา ๔๕

มาตรา ๔๕ บัญชีของพรรคการเมืองและบัญชีของสาขาพรรคการเมือง ประกอบด้วย

- (๑) บัญชีรายวันแสดงรายได้หรือรายรับและแสดงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่าย
- (๒) บัญชีแสดงรายรับจากการบริจาค
- (๓) บัญชีแยกประเภท
- (๔) บัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน

การลงรายการบัญชีต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์โดยครบถ้วนและต้องจัดทำภายในเวลาที่นายทะเบียนประกาศกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีตามร่างมาตรา ๔๕ เท่านั้น สำหรับสาขาพรรคการเมืองนั้นไม่ต้องจัดทำบัญชีตามร่างมาตรา ๔๕ แต่ให้จัดทำบัญชีรับและจ่ายเงินเท่านั้น

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการสอบถามความหมายของความว่า “บัญชีแยกประเภท” ที่บัญญัติไว้ใน (๓) ว่ามีความหมายอย่างไร

นายอมร รัชตังกูร ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบระบบบัญชีการเงินและทรัพย์สิน ชี้แจงว่า บัญชีแยกประเภท ประกอบด้วย ๑) บัญชีทรัพย์สิน ๒) บัญชีหนี้สิน ๓) บัญชีทุน ๔) บัญชีรายได้ และ ๕) บัญชีรายจ่าย ซึ่งการจัดทำบัญชีแยกประเภทนั้น จะทำเป็นบัญชีคู่โดยทำให้รู้ว่าเมื่อมีรายได้จะมีบัญชีของเงินหรือบัญชีทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกันกับกรณีบัญชีรายจ่าย โดยหากมีการแยกประเภทบัญชีรายจ่ายก็จะทำให้รู้ถึงสถานะทางการเงินและทรัพย์สินว่าลดน้อยลงไปเท่าใด

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ในร่างมาตรา ๔๕ ไม่ได้บัญญัติเรื่องงบการเงิน ซึ่งเป็นการแสดงสถานะทางการเงินของพรรคการเมืองไว้

นายอมร รัชตังกูร ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบระบบบัญชีการเงินและทรัพย์สิน ชี้แจงว่า เรื่องงบการเงินนั้นได้บัญญัติไว้ในร่างมาตรา ๔๖ และการจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองนั้น จะเป็นฐานเบื้องต้นที่จะสร้างงบการเงิน หากไม่กำหนดรูปแบบของบัญชีขึ้นมาก่อน งบการเงินจะเกิดขึ้นไม่ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า เงินที่สาขาพรรคการเมืองได้รับจะนำมารวมไว้กับบัญชีของพรรคการเมือง จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องบัญญัติให้สาขาพรรคการเมืองจัดทำบัญชีของสาขาพรรคการเมือง ดังนั้น จึงควรแก้ไขร่างมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง โดยตัดความว่า “...และบัญชีของสาขาพรรคการเมือง...” ออก

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๕ บัญชีของพรรคการเมืองและบัญชีของสาขาพรรคการเมือง ประกอบด้วย

- (๑) บัญชีรายวันแสดงรายได้หรือรายรับและแสดงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่าย
- (๒) บัญชีแสดงรายรับจากการบริจาค

(๓) บัญชีแยกประเภท

(๔) บัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน

การลงรายการบัญชีต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์โดยครบถ้วนและต้องจัดทำภายในเวลาที่**พระราชบัญญัติกำหนดด้วยบทบัญญัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด**”

มาตรา ๔๖

“มาตรา ๔๖ พรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในวันสิ้นปีปฏิทินที่ได้รับการจดทะเบียนขึ้น และครั้งต่อไปเป็นประจำทุกปีในวันสิ้นปีปฏิทิน

การปิดบัญชีให้จัดทำงบการเงินซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยงบแสดงฐานะทางการเงินและงบรายได้และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมือง กรณีที่มีสาขาพรรคการเมืองงบการเงินให้รวมถึงงบการเงินของสาขาพรรคการเมืองทุกสาขาพรรคการเมืองด้วย

งบแสดงฐานะทางการเงินต้องแสดงรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของพรรคการเมือง

งบรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างน้อยต้องแสดงที่มาของรายได้ซึ่งได้รับจากเงินบริจาค เงินสนับสนุนจากรัฐและรายได้อื่นที่มี และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของพรรคการเมืองไว้โดยชัดเจน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งต้องแสดงรายละเอียดของรายการตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

งบการเงินของพรรคการเมืองต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองการสอบบัญชี”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๔๖ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขร่างมาตรา ๔๕ โดยสาขาพรรคการเมืองไม่ต้องจัดทำงบการเงิน ให้สาขาพรรคการเมืองเพียงส่งรายละเอียดเกี่ยวกับงบการเงินมายังพรรคการเมืองเพื่อจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองไปในคราวเดียวกัน ดังนั้น จึงควรตัดคำว่า “...และสาขาพรรคการเมือง...” ออก นอกจากนี้ ควรแก้ไขร่างมาตรา ๔๖ วรรคสอง โดยตัดคำว่า “กรณีที่มีสาขาพรรคการเมืองงบการเงินให้รวมถึงงบการเงินของสาขาพรรคการเมืองทุกสาขาพรรคการเมืองด้วย” ออก

นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย กรรมการ สอบถามว่า ในร่างมาตรา ๔๖ นั้น งบการเงินจะรวมถึงบัญชีงบกระแสเงินสดด้วยหรือไม่ เนื่องจากงบกระแสเงินสดนั้นอาจกระทบกับยอดบัญชีงบดุลได้

นายอมร รัชตังกูร ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบระบบบัญชีการเงินและทรัพย์สิน ชี้แจงว่า โดยมาตรฐานทางบัญชีไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลประเภทใด การจัดทำบัญชีจะจัดทำเป็นบัญชีคู่ตามมาตรฐานสากลด้านบัญชี แต่บัญชีของนิติบุคคลนั้นควรใช้หลักบัญชีเงินคงคลังเป็นหลัก สำหรับบัญชีงบกระแสเงินสดจะมีลักษณะที่เป็นไปตามที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กำหนดไว้ ซึ่งงบกระแสเงินสดนั้นจะเป็นบัญชีที่บ่งบอกถึงสถานะการใช้จ่ายเงินเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากพรรคการเมืองสามารถจัดทำบัญชีงบกระแสเงินสดได้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการตรวจสอบถึงที่มาที่ไปของเงินในบัญชีของพรรคการเมือง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๔๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๖ พรรคการเมือง**และสาขาพรรคการเมือง**ต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในวันสิ้นปีปฏิทินที่ได้รับการจดทะเบียนขึ้น และครั้งต่อไปเป็นประจำทุกปีในวันสิ้นปีปฏิทิน

การปิดบัญชีให้จัดทำงบการเงินซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยงบแสดงฐานะทางการเงินและงบรายได้และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมือง **กรณีที่มิใช่สหภาพพรรคการเมืองหรือสหพันธ์ที่รวมซึ่งสหภาพพรรคการเมืองของสหภาพพรรคการเมืองทุกสหภาพพรรคการเมืองด้วย**

งบแสดงฐานะทางการเงินต้องแสดงรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของพรรคการเมือง

งบรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างน้อยต้องแสดงที่มาของรายได้ซึ่งได้รับจากเงินบริจาค เงินสนับสนุนจากรัฐและรายได้อื่นที่มี และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของพรรคการเมืองไว้โดยชัดเจน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งต้องแสดงรายละเอียดของรายการตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

งบการเงินของพรรคการเมืองต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองการสอบบัญชี”

มาตรา ๔๗

“มาตรา ๔๗ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเสนองบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองแล้วต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติภายในเดือนเมษายน

งบการเงินซึ่งที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติแล้วตามวรรคหนึ่ง ให้หัวหน้าพรรคการเมืองรับรองความถูกต้องร่วมกับเหรัญญิกพรรคการเมือง และให้หัวหน้าพรรคการเมืองส่งงบการเงินต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติพร้อมทั้งบัญชีหรือสำเนาบัญชีตามมาตรา ๔๕ และให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

เมื่อนายทะเบียนได้รับงบการเงินตามวรรคสองแล้วให้ประกาศให้ประชาชนทราบ”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า เหตุใดจึงบัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองเสนองบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองแล้วต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองอนุมัติภายในเดือนเมษายน

พันโท สดุดี ภาณุตานนท์ ณ มหาสารคาม ผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ ชี้แจงว่า ระยะเวลาที่ใช้บังคับให้หัวหน้าพรรคการเมืองเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองภายในเดือนเมษายนนั้น เป็นการบัญญัติให้สอดคล้องกับร่างมาตรา ๓๕ ที่กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานประจำปีของพรรคการเมืองเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองภายในเดือนเมษายน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๗ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๘

“มาตรา ๔๘ รายได้และทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้รับตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๙

“มาตรา ๔๙ หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินที่ตนมอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการเสนอให้เพิ่มตำแหน่งเหรียญไว้ในร่างมาตรา ๔๙ ด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ไม่ควรเพิ่มตำแหน่งเหรียญไว้ในร่างมาตรา ๔๙

นายอมร รัชตังกูร ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบระบบบัญชีการเงินและทรัพย์สิน ชี้แจงว่า ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้น ต่อมาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถนำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้แล้วนั้นมาใช้ได้ด้วย

- มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ระยะเวลาในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะมีช่วงระยะเวลาหลังจากสมัครรับเลือกตั้งไปจนถึงเวลาที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ซึ่งช่วงระยะเวลาดังกล่าวอาจมีทรัพย์สินไม่ตรงกับบัญชีทรัพย์สินที่ยื่นในครั้งแรก

ประธานกรรมการเสนอตัดร่างมาตรา ๔๙ ออกทั้งมาตรา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๔๙ ออกทั้งมาตรา

มาตรา ๕๐

“มาตรา ๕๐ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องควบคุมไม่ให้พรรคการเมืองและผู้ซึ่งพรรคการเมืองส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งใช้จ่ายเกินวงเงินตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการเสนอตัดร่างมาตรา ๕๐ ออกทั้งมาตรา เนื่องจากเป็นการบัญญัติที่ซ้ำซ้อนกับร่างมาตรา ๒๐ อย่างไรก็ตาม ควรบัญญัติความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและหัวหน้าพรรคการเมืองไว้ในบทกำหนดโทษว่าในกรณีพรรคการเมืองกระทำผิดจะกำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและหัวหน้าพรรคการเมืองต้องรับผิดชอบอย่างไร

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดร่างมาตรา ๕๐ ออกทั้งมาตรา

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ได้รายงานผลการประชุมของคณะอนุกรรมการต่อที่ประชุม ดังนี้

๑. การจัดโครงการสัมมนา เรื่อง “การรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.” นั้น คณะอนุกรรมการเห็นว่า ควรจัดให้มีขึ้นในวันพุธ ที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๑๓ - ๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒ ทั้งนี้ ได้มีการส่งหนังสือเชิญผู้แทนจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้หลากหลายมากกว่าเดิม สำหรับพรรคการเมืองนั้น คณะอนุกรรมการไม่ได้มีหนังสือเชิญเข้าร่วมสัมมนาเพียงแต่มีหนังสือแจ้งเพื่อประชาสัมพันธ์การจัดโครงการสัมมนาเท่านั้น

๒. เรื่องการสำรวจความคิดเห็นประชาชนเกี่ยวกับร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสี่ฉบับ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติในการสำรวจความคิดเห็นนั้น ขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับปรุงแบบสอบถามโดยเสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณาแก้ไขในวันนี้ หากที่ประชุมมีข้อสังเกตหรือความคิดเห็นประการใด ก็สามารถนำเสนอเพื่อการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ทั้งนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติจะดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในช่วงระหว่างวันที่ ๒ - ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ และจะทำการประมวลผลต่อไป จากนั้นจึงจะส่งผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนมายังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญประมาณวันที่ ๑๓ หรือ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เพื่อให้ทันต่อการพิจารณาร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๓. เรื่องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่เคยมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แล้วและหยุดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ นั้น คณะอนุกรรมการเห็นว่า หากครบกำหนดสามสัปดาห์นับแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ แล้ว ถ้าไม่มีประกาศเปลี่ยนแปลงจากคณะรัฐมนตรีก็จะดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตามที่เคยปฏิบัติต่อไป

ที่ประชุมรับทราบ

๔.๒ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันศุกร์ ที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๑๕ นาฬิกา

นายฐกฤต สดศรีประเวศ

นิติกรปฏิบัติการ

นายจีรวีรส อินทะชิต

นิติกรปฏิบัติการ

นางสาวศิริินภา จันทร์หงษ์

นิติกรปฏิบัติการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ
วิทยากรชำนาญการ
นายเผ่าพันธุ์ นวลสง
นิติกรชำนาญการ
ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
สำนักกรรมมาธิการ ๒
นายอัครเดช คนชื่อ
นิติกรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง
ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์
วรรณวิภา เนตรประไพ/พิมพ์
ภัทธรันัน ทัตถนันท์/พิมพ์